

2. Дикман Х. Юнгианский анализ волшебных сказок. Сказание и иносказание. Приложение: методы аналитической психологии. – СПб: Академический проект, 2000. – 256 с.

3. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Проективная диагностика в сказкотерапии. – СПб: Речь, 2003. – 208 с.

4. Казкотерапія як дієвий засіб розвитку психічних властивостей молодших школярів. URL: http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/38675.

5. Мушкевич М. Казкотерапія як метод психологічного супроводу сімей із проблемною дитиною // Психологічні перспективи, 2019. Вип. 33. – С. 205–220.

6. Радина Н.К. Истории и сказки в психологической практике. – СПб: Речь, 2006. – 208 с.

Каменщикова С.В.

вихователь шкільної групи (класу),

Комунальний заклад

«Багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр «Довіра»

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ ВИХОВАТЕЛЯ ШКІЛЬНИХ ГРУП НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ

В умовах модернізації української освіти особливу актуальність набуває проблема створення оптимальних умов для розвитку, виховання і навчання осіб з особливими потребами, що відповідають тенденціям реформування освіти на шляху до її відкритості, демократичності та доступності для всіх категорій населення країни, а також із введенням в освітнє середовище інноваційних технологій. Слово «інновація» має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового. У педагогічній інтерпретації «інновація» означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу. Інновацію можна розглядати як процес (масштабну або часткову зміну системи і відповідну діяльність) і продукт (результат) цієї діяльності. Інноваційні педагогічні технології як процес – це цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний

навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів, що особливо важливо для осіб з особливими потребами.

Інновації в освітній діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами – це використання нових знань, прийомів, підходів, технологій для отримання результату у вигляді освітніх послуг, що відрізняються соціальною та ринковою затребуваністю. Освіта для дітей з особливими освітніми потребами є найважливішим засобом розвитку, соціального захисту і реабілітації, реальним шансом їх подальшого самостійного і незалежного від навколишніх людей та обставин життя. Одним із шляхів впровадження роботи з дітьми з особливими освітніми потребами є інноваційні техніки .

Інновації в педагогіці – це процес створення та впровадження нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язували по іншому; відкриття нових форм, методів, способів педагогічної діяльності, вихід за межі відомого в науці і масовій практиці; творча реалізація нових теоретичних концепцій, ідей, систем навчання та виховання. Інновації в педагогіці пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією (лат. *integratio* – відновлення, об'єднання в ціле окремих елементів) знань і форм соціального буття. Інноваційні технології у спеціальній педагогіці мають забезпечити розвиток і саморозвиток особистості учня з огляду на виявлені його індивідуальні особливості як суб'єкта пізнання предметної діяльності і реалізуються у особистісноорієнтованій освіті. Спектр методик і технологій, що складають її зміст значний: вальдорфська педагогіка, методика Марії Монтесорі, колективний спосіб та індивідуалізація процесу навчання, ігрові технології, модульно-розвивального, проблемного, дистанційного навчання, рівневої диференціації, мультимедійні, сугестивні, інтерактивні та інші. Інноваційні педагогічні технології як процес – це «цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів».

Пріоритетними напрямками впровадження інноваційних технологій у навчання дітей з особливими потребами є сприяння соціальному, емоційному та когнітивному розвитку кожної дитини з тим, щоб вона відчувала себе неповторним, повноцінним учасником суспільного життя. Успішність організації навчально-виховного процесу забезпечується за рахунок введення нових технологій, тому педагогічні колективи

цілеспрямовано працюють над модернізацією змісту методичної роботи, переорієнтацією вчителів на нову особистісно орієнтовану філософію, методологію роботи з дітьми з особливими потребами. Серед упроваджуваних навчальних технологій в освіті є: технологія особистісно-орієнтованого навчання, диференційоване викладання, традиційне інтенсивне навчання, проектна діяльність тощо. Зараз існує чимало різноманітних інноваційних методик з навчання та виховання дітей. Ці методики нетрадиційні, цікаві, вони розвивають, збагачують, урізноманітнюють життя учнів. Використання їх у роботі з такими дітьми можливе лише за умови їх творчого опрацювання, адаптації, пристосування.

Для прикладу розглянемо методику навчання грамоти за системою М. Зайцева. В. Андросова зробила певні доповнення до дидактичної наочності М. Зайцева, що відповідають вимогам корекційної роботи з дітьми-логопатами. Це дало можливість повністю використовувати методику навіть на першому етапі корекційної роботи. У результаті поєднались два процеси – корекція і читання. Вони йдуть паралельно, поруч, допомагають один одному. І при цьому зберігається головна авторська ідея – навчання цікаве, розвиваюче, особистісно-орієнтоване. Використання методики М. Зайцева з логодоповненнями в поєднанні з іншими методами та прийомами В. Андросової дають гарні результати на практиці. Передумовою використання кубиків М. Зайцева з логодоповненнями є такі чинники: підготовка артикуляційного апарату; розвиток мовленнєвої моторики; постановка звука. До кубиків О. Зайцева додаються ще кубики-«будиночки», в яких «живуть» звуки: с, з, ц, ш, ж, ч, щ, л, р, дз, дж. А щоб не помилитись, допоможе картинка-підказка на кожній грані кубика: с – насос, з – комарик, ж – жук і т.д. Так вони і називаються: куб насосів, куб комариків, куб синичок, куб гусочок, куб жуків, куб поїздів і т.д. Бажано, щоб ці картинка-підказки були різноманітні. Кожна грань кубика має свій кольоровий фон. Це не тільки естетично виховує дітей, й має певні дидактичні цілі: підвищує інтерес, зацікавленість, сприяє вивченню та закріпленню кольорів, дає можливість урізноманітнити завдання. З цими кубиками можна гратися, виконувати вправи, завдання не тільки за інструкцією педагога, а й самостійно, разом з товаришами. Крім того, можна використовувати кубики з різними малюнками, які мають певний звук, що корегується. Комплектування кубиків малюнками – різноманітне, як для автоматизації одного звука, так і для автоматизації та диференціації

різних звуків. Обов'язково, щоб на цих малюнках були картинки-підказки. Такий зоровий контроль націлює дитину назвати малюнок, прочитати (вимовити) склади, слова правильно, згідно фонетики рідної мови. Саме цим дитина самостійно корегує свою вимову, самотужки вчиться правильно вимовляти дефектні звуки, що прискорює термін корекційної роботи.

Синхронізація роботи з органами артикуляції та дрібною моторикою пальців дозволяє швидко прибрати зорову опору – дзеркало і перейти до виконання вправ за відчуттями. Це особливо важливо, оскільки в реальному житті діти не бачать своєї артикуляції. Велике значення в логопедичній роботі має використання спеціалізованих комп'ютерних технологій, призначених для корекції мовлення. Наприклад: комп'ютерна технологія «Ігри для тигри», призначена для корекції загального недорозвинення мовлення. У межах системного підходу до корекції мовленнєвих порушень ця логопедична програма пропонує понад 50 вправ з різними рівнями складності, об'єднаних в 4 тематичних блоки: «Просодика», «Звуковимова», «Фонетика», «Лексика». Крім того, в практичній роботі можна використовувати ще такі комп'ютерні технології, а саме, розвивальні ігри: серія «Несерйозні уроки», «Вундеркінд з пельшоком», «Баба-Яга вчиться читати», «П'ятачок складає іспити з анатомії» тощо. Найпростіша форма, що належить до інтерактивного навчання – це робота в парах, що дозволяє учням набути навичок співробітництва, оволодіти уміннями висловлюватись та активно слухати. Це ефективно можна використати на уроках розвитку мовлення. Під час роботи в парах можна швидко виконувати вправи, які за інших умов потребують великої затрати часу. Серед них можна назвати такі: гра «Знайди пару» – учні до карток з друкованими буквами добирають відповідні рукописні літери. Називають букви, звуки, які вони позначають, складають з ними слова. Гра «Незнайко» – один учень читає, а інший виправляє допущені помилки. Гра «Вовк і заєць» – один учень починає читати текст, другий вступає після нього, як перший дійде до крапки, й намагається його догнати. Інноваційною технікою розвитку слухового сприймання та формування вимови у дітей з особливими освітніми потребами є комплекс «Поліфонатор ВІДЕО+», який забезпечує сучасний підхід до реалізації інтелектуально-полісенсорного принципу формування мовлення у глухих дітей.

Одним з головних аргументів на користь застосування комп'ютерної технології на заняттях є помітне збільшення часу, впродовж якого діти

готові і хочуть зосереджено й самостійно виконувати необхідні для засвоєння вправи. Також застосовується й освітня програма «Живий звук», розроблена на основі педагогічних технологій щодо диференціації фону за доступністю сприймання, розпізнавання їх зором, слухом і тактильно (тактильно-вібраційні сигнали), послідовності їх формування у глухих дитини, враховуючи близькість (віддаленість) фону за частотними характеристиками, пріоритетності сенсорних систем у сприйманні та розпізнаванні тих чи інших фонем. Варти уваги також є і комп'ютерні освітні програми «Видима мова» і «Світ звуків», що допомагають перетворити складну роботу з активізації слухових можливостей нечуючого учня, з формування мовленнєвого дихання, сили та висоти голосу на мимовільну, захопливу гру. Особливу значущість набувають завдання, пов'язані із стимулюванням розвитку пам'яті, різноманітних операцій логічного мислення та мовлення, а також такі, які активізують діяльність учня. Використання власних мультимедійних презентацій, створених в середовищі PowerPoint, ідеально підходять для мультимедійної навчальної підтримки заняття: з барвистою графікою, відео сюжетами, звуковим рядом. Використання презентацій сприяє формуванню, автоматизації, корекції та диференціації звуковимови, вдосконаленню мовленнєвого дихання тощо. Мультимедійна презентація дає змогу подати навчальний матеріал, як систему яскравих опорних образів, наповнених вичерпною структурованою інформацією в алгоритмічному порядку. Це особливо важливо для дітей з порушеннями слуху, для розвитку процесів пов'язаних із запам'ятовуванням та візуалізацією. Використання мультимедійних презентацій сприяє побудові навчально-виховного процесу на основі психологічно коректних режимів функціонування уваги, пам'яті, розумової діяльності, реконструює процес навчання з позицій цілісності. Це викликає живий інтерес в учнів, покращує процес засвоєння матеріалу, унаочнює пізнання, сприяє розвитку творчих здібностей.

Завдяки раціональному використанню комп'ютерних технологій діти з порушенням слуху можуть користуватися інформацією недоступною для них при традиційних формах навчання. Це сприяє компенсації дефекту слухового аналізатора, корекції становлення особистості, її соціальних зв'язків, всіх сторін психіки. Комп'ютеризація забезпечує формування позитивної мотивації до навчання, що позначається на якості навчальної роботи, утвердження школяра, як особистості. Арт-технології передбачають формування інтелекту шляхом застосу-

вання засобів художньої творчості. Використання педагогічних технологій у початковій школі такого виду не передбачає застосування спеціальних освітніх програм. У дітей формуються навички сприйняття всіх жанрів мистецтва: театру, танцю, живопису, музики. Вони не мають при цьому ставати професійними танцюристами, художниками, музикантами.

До результатів навчання суспільство ставить усе більш вимоги – школа має дати учням не тільки міцні знання та навички, а й сприяти вихованню й розвитку учнів відповідно до їхніх навчальних можливостей, потреб, запитів, задатків і здібностей. Важливим є проектування освітньо-розвивального середовища для дітей з особливими потребами, при цьому базовий рівень знань, вмінь, навичок перетворюється з мети навчання в засіб актуалізації пізнавальних, творчих і особистісних можливостей учнів. Освітнє середовище повинно бути спрямовано не тільки на власно освітню мету, а й на знаходження оптимальних способів успішної адаптації в житті кожної дитини з обмеженими можливостями. Отже, інновації в корекційній педагогіці передбачають розробку та впровадження нових форм, методів та засобів підвищення ефективності корекційно-педагогічно-розвивального та реабілітаційного процесів і сприятимуть оптимізації використання особистісно-орієнтованих, нейропсихологічних, арт-терапевтичних, інформаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Андросова В.М. Використання інноваційних технологій в роботі з дітьми-логопатами старшого дошкільного віку для корекції вад звуковимови / В.М. Андросова // Розкажіть онуку. – 2004. – № 10–11.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І.М. Дичківська. – Київ: Академвидав, 2004. – С. 56–72.
3. Ревуцька О.В. Інноваційні технології в навчанні осіб з особливими потребами / О.В. Ревуцька. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/20509/1/164-Revutska-265-267.pdf>.
4. Шило С.І. Удосконалення навчально-виховного процесу на основі впровадження інноваційних технологій як засіб розвитку творчої особистості учасників педагогічного процесу [Електронний ресурс] / С.І. Шило, Т.В. Савченко. – Запоріжжя, 2014. – 30 с.